

*V průzračné noci zřítíš,
kdykoli zvrátíš hlavu,
kterak se halí Bůh
do sterých hvězdných hávů.*
neznámý autor

*Kdo je tvůj rytíř, Dolores?
Superman v modré peleríně?
Pláže a bary, déjà vu, jako dnes
v růžovém bouráku se protahuješ líně!*
Humbert Humbert

Klient, kterého mi dohodil barman Sergej, čekal v Alexandrovském baru hotelu National už od půl osmé večer. Bylo půl a deset a taxík se šinul jako šnek, jak se pomaličku posouval z jedné zácpy do druhé. V jednu chvíli už jsem málem uvěřila, že mám taky duši – tak protivně a tesklivě mě tížilo cosi uvnitř.

„*I want to be forever young,*“ zazpíval z rádia zpěvák kapely Alfaville.

Tvoje starosti na mou hlavu, pomyslela jsem si. A zároveň mi to hned připomnělo moje vlastní.

Když se to tak vezme, připouštím si je vlastně jen zřídkka. Víím o nich jenom to, že jsou pořád ukryté tam dole, v černočerné prázdnotě, a já se k nim můžu vrátit, kdykoli mě napadne. Abych se zase jednou – jako už tolikrát předtím – přesvědčila, že nemají žádné řešení. Když se tak nad tím občas zamyslím, docházím k zajímavým závěrům.

Dejme tomu, že si všechny svoje problémy vyřeším. Co bude pak? Jednoduše se rozplynou – to znamená, že zmizí v tom samém nebytí, kde se po většinu času na-

cházejí i bez toho. Bude to mít jenom jeden praktický důsledek – má mysl je přestane namáhavě vytahovat z té černočerné prázdnoty na povrch. Neznamená to tedy, že všechny mé neřešitelné problémy tkví jediné v tom, že na ně myslím? A není to tak, že je vlastně probouzím k životu v okamžiku, kdy si na ně vzpomenu?

Nejseměšnější z mých starostí je moje jméno. Mám s ním přitom problém jediné tady, v Rusku. Jenomže jelikož žiji právě tady, nezbyvá než si přiznat, že ten problém je velice reálný.

Jmenuji se A Čuri.

Dříve, když ještě platil starý pravopis, byla možnost vyhnout se nechutným narážkám a dvojsmyslům alespoň v psaném textu. Podepisovala jsem se jako *A Xypu*. Na pečetním prstenu, jež mi v roce 1913 daroval jeden petrohradský mecenáš, znalý mého tajemství, jsou písmena spletena do půvabného ornamentu, který začíná citoslovcem *Ach*. Váže se k tomu jedna zajímavá historka. První pečetidlo, které pro mě objednal, bylo vyřezáno do vzácného rubínu, čtvercová ploška kamene byla velkým křížem písmene X rozčtvrcena do polí, do nichž byla vepsána zbylá čtyři písmena:

Daroval mi ten rubín, když jsme se právě plavili na jachtě po Finském zálivu, a já jsem jím vztekle mrštila do vln, sotva jsem si jej prohlédla. Mecenáš zbledl a zeptal se, proč ho tak nenávidím. Pochopitelně ho ani nenapadlo, že bych jej vskutku nenáviděla. Za těch dob byly zkrátka v módě dramatické duševní výlevy a velká

gesta, což se také ostatně stalo příčinou první světové války a Říjnové revoluce. Zeptala jsem se ho, zda je pro něj má přítomnost vstuku tak trýznivá, aby mi to musel dávat tak okatě najevo tím v krvi utopeným AU. Netrvalo to ani celý den a už byla hotova další varianta, vyrytá tentokrát v ladných smyčkách do okrouhlého opálu „s tajuplným a k zešílení svůdným ACH“, jak to můj mecenáš galantně vyjádřil ve vytříbených verších, které byly k dárečku přiloženy.

Tak to vidíte, jací lidé dříve žili v Rusku! Mimochoodem, nepřestala jsem ho podezírat, že ty verše nenapsal sám, ale nechal je složit na zakázku básníka Kuzmina, protože po revoluci za mnou několikrát přišly čekistické svině totálně sjeté kokainem a hledaly u mě v bytě bři-lianty. Do toho mého nádherného bytu v Italské ulici potom nasáčkovali nějaké pradleny a zámečníky, a nakonec mě reformou pravopisu připravili o vznešené jméno – poslední oporu mé sebeúcty. Proto jsem komunisty neměla ráda od samého začátku, ještě v době, kdy do nich velké naděje vkládali mnohé uznávané osobnosti a myslitelé.

Mé jméno je ve skutečnosti velice krásné a s dvoj-smysly, které se na něj lepí ve slovanských jazycích, nemá nic společného. A Čuri znamená čínsky Liška A. Analogicky k evropské praxi bychom mohli říci, že A je moje křestní jméno a Čuri příjmení. Co mohu na svou obhajobu dodat? Říkali mi tak již v dobách, kdy slova s kmenem *čur* v ruštině ještě neexistovala a samotné slovanské kmeny jakbysmet.

Kdo by si tenkrát pomyslel, že se mé ušlechtilé pří-jmení jednou promění málem v sprosté slovo? A co se týče křestního jména – taky to pěkně schytalo, i když je to jenom jedno písmeno. Když jde někdo po ulici a na-

jednou uvidí, že v obchodě, kam se chystá, je fronta na půl hodiny, trhne sebou a vyklouzne mu: A kur... Mimochodem, Ludwig Wittgenstein přece tvrdil, že na světě neexistuje nic, jenom jména. Není tu nikdo, na kom by mělo smysl vylévat si vztek.

My lišky jsme šťastné bytosti, protože máme krátkou paměť. Jasně si pamatujeme jen takových posledních deset dvacet let. Všechno, co bylo předtím, spí v černočerné prázdnotě, o níž jsem už hovořila. Avšak nemizí to docela. Minulost je pro nás něco jako potemnělá spižírna, kam si můžeme, když je to nutné, pro jakoukoli vzpomínku dojít. Je ovšem zapotřebí vyvinout úsilí zcela zvláštního druhu, což je dosti vyčerpávající a trýznivé, plus mimořádně silnou vůli. Dělá to z nás velice zábavné společnice, protože nám to umožňuje trousit spousty zajímavých myšlenek na takřka libovolné téma. Krom toho známe všechny hlavní světové jazyky – měly jsme dost času na to, abychom se je naučily. Svědivé pupínky své paměti ale nedráždíme zbytečným drbáním, pokud to skutečně není nutné, a každodenní proud myšlenek se u nás tudíž prakticky neliší od lidí. Totéž platí pro naši profesionální činnost – činí lišky k nerozeznání podobné bezocasým opicím.

Mnoho lidí nechápe, jak je to všechno možné. Pokuším se to vysvětlit. V každé kultuře je zvykem spojovat nejrůznější zvláštnosti zevnějšku s určitými vlastnostmi a charakterovými rysy. Půvabná princezna je dobrá a milosrdná, zatímco čarodějnice je ošklivá a na nose má hnusnou bradavici. Kromě toho existují i jemnější souvislosti a stereotypy, které není tak snadné zachytit slovy. A právě kolem kostry tvořené těmito těžko identifikovatelnými nitkami vyrůstají zákonitosti umění portrétu a estetických měřítek krásy. Časem se nitky

i souvislosti mění, proto na vyhlášené a opěvované krásavice z jedné epochy hledí lidé v jiné epoše s rozpaky. Tak to vidíte. A osobnost lišky – když to hodně zjednoduším – odpovídá právě takovému typu charakteru, s nímž si průměrný představitel současné epochy spojuje její zevnějšek.

Asi tak každých padesát nebo pětapadesát let si ke svým neměnným vnějším rysům zvolíme nový imitátor duše, který pak stavíme na odiv při setkání s lidmi. Z lidského hlediska je proto náš vnitřní svět v libovolném okamžiku zcela totožný s naším zevnějškem. Druhá věc je, že není totožný s realitou, ale řekněte, kdo to pochopí? Vždyť existence většiny lidí beztak nemá nic společného s realitou – lidé mají jen svůj vnitřní svět a zevnějšek, dvě strany téže mince, kterou, jak naivně věří, kdesi kdosi vložil na jejich osobní účet.

Chápu, že vám to asi připadá divné, ale je to opravdu tak: abychom vyšly vstříc našim současníkům, pořizujeme si ke své nestárnoucí tvářičce nové *já*, které by nám v lidských očích lépe slušelo. Docela jako šaty přешité podle nové módy. Naše vysloužilá *já* ukládáme do komory a po čase už se musíme usilovně snažit, abychom si vzpomněly, jaké jsme byly dříve. A mezitím žijeme svými kratochvílemi a směšnými hloupostmi... Někdy se mi zdá, že je to svého druhu evoluční mechanismus, jehož účelem bylo ulehčit nám naši kamufláž. Vždyť nejlepší maskování je přece takové, kdy se připodobníme ostatním nejen tím, jak vypadáme, ale i způsobem myšlení. Ovšem že kamufláž je to jenom pro nás, pro lišky. Pro člověka je to zkrátka osud, který se nedá změnit.

Podle toho, jak vypadám, byste mi řekli něco mezi čtrnácti a sedmnácti, ale spíš k těm čtrnácti. Můj ze-

vnějšek vyvolává u lidí, a hlavně u mužů, velice silné a rozporuplné city. Popisovat je podrobněji by pro mě byla přílišná nuda a nemám to ani zapotřebí – ostatně *Lolitu* čtou dneska už všichni, dokonce i lolitky samotné. A právě ty city, které u mužů vzbuzuji, mi slouží jako základní zdroj energie. Asi by se dalo říct, že jsem podvodnice a ještě k tomu příživnice. Ve skutečnosti mám ale nezletilost dávno za sebou. Z vlastní pohodlnosti zaokrouhluji svůj věk na dva tisíce let – na ty si dokážu vzpomenout vždycky. Může to znít jako koketerie, ale ve skutečnosti jsem daleko starší. Počátky mého dlouhověkého života se ztrácejí kdesi velice daleko a oživit si je v paměti je pro mě skoro tak nemožné jako pokusit se osvětlit lucerničkou noční nebe. My lišky se nerodíme jako lidé. Pocházíme z nebeského kamene a máme společné kořeny se samotným Opičím králem, hrdinou *Putování na Západ* (ale nebudu vás dlouze přesvědčovat, že je to přesně tak, jak říkám, protože žádné osobní vzpomínky na tyto bájně doby se mi v paměti neuchovaly).

Tehdy jsme byly docela jiné. Mám teď na mysli náš vnitřní svět, ne zevnějšek. Navenek se s věkem neměníme, pokud tedy nepočítám maličkost – každých sto osm let se nám na chvostě objeví jeden šedivý chlup.

Osobně jsem nezanechala v historii tak výrazné stopy jako některé další představitelky mého rodu. Přesto je o mně zmínka v jednom z významných děl světové literatury, takže si o mně můžete přečíst i v ruštině. Stačí zajít do knihkupectví Akademkniga, koupit si knížku Gan Baa *Zápisky o hledání duchů* a najít si v ní příběh o tom, jak v dobách pozdní dynastie Chan císařův místodržící pátral po uprchlém veliteli ochranky. Místodržící obdržel informaci, že dezertéra unesly temné síly, a na

pátrání byl vyčleněn celý vojenský oddíl. Následující text dodnes nedokážu přečíst bez toho, aby mi vyhrkly slzy (nosím s sebou tu stránku jako talisman):

...císařský místodržící s několika desítkami pěšáků a vojáků na koních si přibral na pomoc i lovecké psy a začal pečlivě prohledávat prostor za hradbami města, každou jeskyni a křoví, jen aby uprchlíka dopadl. Siao byl nakonec objeven v prázdné hrobce na hřbitově. Jakmile vlkodlak zaslechl hlasy lidí a štěkot psů, chtěl se schovat, ale vojáci ho našli a přivedli zpět. Vypadal úplně jako liška, lidského na něm nebylo vůbec nic. Dokázal vydávat jen špatně artikulované zvuky „A-Czy“ (A-Czy je čínská přezdívka lišky). Až asi po deseti dnech začal pomalu přicházet k sobě a měnit se zpět v člověka. Tehdy počal vyprávět:

„Když přišla liška poprvé, objevila se v zapadlém koutě statku, těsně u kurníku, velice krásná žena. Jmenovala se A-Czy a začala mne vábit k sobě. To se opakovalo několikrát, až jsem se najednou ke svému vlastnímu překvapení nechal zlákat a šel jsem za ní. Tehdy se stala mou ženou a ještě téhož večera jsem se ocitl v jejím domě. Na setkání se psy si nevzpomínám, vím jen, že jsem s ní byl šťasten jako nikdy v životě.“

„To jsou zlí horší duchové,“ upřesnil věštec Taos.

V Zápiscích o proslavených horách se píše: „Liška byla v hluboké minulosti prostopášnou ženou a jmenovala se A-Czy. Potom se proměnila v lišku.“

A to je také důvod, proč si vlkodlaci z tohoto rodu nechávají říkat A-Zzy.

Na toho člověka si dobře pamatuji. Jeho hlava se podobala žlutému vejci a jeho oči vypadaly jako dva pa-

pírky, které na to vejce někdo přilepil. Upřímně řečeno, převyšprávět náš milostný příběh pravdivě se mu příliš nepodařilo. Mýlí se i vyprávěč, když říká, že jsem se jmenovala A-Czy. Velitel ochranky mi říkal A, křestním jménem, a to jeho typické *czy* vznikalo ze zvuků, které začal nevědomky vydávat, když to s ním začalo jít z kopce: během rozhovoru šustivě nasával kyslík, jako by se snažil vrátit zpět na místo svou odstávající dolní čelist. Kromě toho není vůbec pravda, že jsem byla prostopášnou ženou a teprve potom jsem se proměnila v lišku – tak to, pokud je mi známo, prostě nechodí. Ale přes to všechno je pravda, že pročitat si tento úryvek středověké prózy znovu a znovu je pro mě pořád vzrušující. Cítím se jako stárnoucí herečka, která se zasní při prohlížení těch nejstarších fotek, na kterých je zachycena.

Možná by vás zajímalo, proč mi říkají A? Jeden konfuciánský knihomol se slabostí pro mladé chlapce, který dobře věděl, co jsem zač, ale navzdory tomu využíval mých služeb až do své smrti, vymyslel zajímavé vysvětlení. Podle něho je „a“ ten nejkratší zvuk, který může člověk vydat, když mu přestanou fungovat svaly v hrdle. A skutečně je pravda, že někteří lidé, které hypnotizují, dokáží vykrotat cosi jako přidrušené *ááá*. Ten konfucián mi dokonce nakreslil kaligrafii jako osobní dárek – začínala slovy: „A Churi, můry a vážky u noční řeky...“

Někomu se může zdát, že žít v Rusku a jmenovat se A Čuri je poměrně smutný osud. Něco jako žít v Americe a jmenovat se Whatze Phuck. Ano, přiznávám, že to jméno zabarvuje můj život do poněkud ponurých odstínů. Ale kterýkoli z mých vnitřních hlasů je vždy připraven se zeptat: a cos vlastně čekala od života? Jméno

je, jak už jsem řekla, ta nejmenší z mých starostí. Tím spíše, že stejně pracuji pod pseudonymem. Takže žít s takovým jménem je pro mě spíše úsměvné, i když se, pravda, jedná o úsměvy z oblasti dosti černého humoru.

Pracovat jako prostitutka mi také nedělá žádné velké problémy. Moje kolegyně Duňa (známá pod přezdívkou Svůdnice), se kterou jsme se střídaly v interhotelu Balčug, jednou trefně vystihla, čím se liší prostitutka od počestné ženy: „Prostitutka chce po chlapovi sto dolarů za to, že mu udělá dobře, ale počestná žena chce mít všechny jeho prachy za to, že z něj vysaje krev.“ Ruku do ohně bych za takto radikální názor nedala, ale myslím, že zrnko pravdy se v něm najde: mravy jsou v současné Moskvě na takové úrovni, že přeložíme-li výraz „z lásky“ (náležející do žargonu vymóděných štik salonů) do řeči paragrafů, bude z toho rázem „za sto tisíc dolarů s hemeroidem“. Má vůbec smysl starat se o názory společnosti, kde panuje taková morálka?

To já mám horší starosti. Třeba svědomí. Ale s tím si budu lámat hlavu zase v nějaké jiné zácpě. Teď už jsme skoro tady.

* * *

Cylindr je kastovním znakem, který poukazuje na příslušnost k elitě, ať už si o ní myslíme cokoli. A když vás u vchodu do hotelu vítá vrátný v cylindru, hluboce se klaní a otevírá vám dveře dokořán, už jen to, samo o sobě, vás pozvedá na tak vysokou úroveň, že to – zvláště pro lidi, kteří nebyli v životě zase až tak moc úspěšní – přináší nemalá vydání.

Třeba na cenách nápojů je to vidět na první pohled.

